

تقویت تولیدات داخلی رمز عبور از موانع تحریم دارویی ایران

تحریم‌های ظالمانه اقتصادی ایران در سال‌های اخیر حوزه واردات دارویی و تجهیزات پزشکی کشورمان را نشانه گرفته که دود آن به چشم بیماران به‌ویژه افراد نیازمند به درمان‌های تخصصی مانند بیماران سرطانی و صعب‌العلاج می‌رود. در اثر تحریم‌ها برخی شرکت‌های خارجی از فروش دارو و تجهیزات پزشکی به ایران امتناع می‌کنند و واردات مواد اولیه دارو و تجهیزات پزشکی مانند دستگاه‌های

به گفته سخنگوی سازمان غذا و دارو، ادعای کشورهای متخاصم مبنی بر عدم تحریم دارویی ایران، صحیح نیست و کشور ما به صورت غیرمستقیم درگیر این تحریم‌هاست؛ زیرا مسیر انتقال ارز برای واردات مسدود شده و وقتی پول به دست شرکت‌های خارجی نرسد، دارو و مواد اولیه یا تأمین نمی‌شود یا با تأخیر به چرخه مصرف می‌رسد و بازار دارویی را با کمبود مواجه می‌کند. به همین دلیل در سال‌های اخیر با تشدید تحریم‌ها شاهد کمبود دارویی بودیم.

دکتر سجاد اسماعیلی، سخنگوی سازمان غذا و دارو در گفت‌وگو با «آتی‌نو»، با اعلام اینکه ۹۹ درصد داروها از طریق تولید داخل تأمین می‌شوند، افزود: «یک درصد باقی‌مانده نیز حدود ۱۵ درصد ارزش ریالی بازار دارو را شامل می‌شود. بحمدالله کشور از ظرفیت بسیار ارزشمندی در زمینه تولید دارو برخوردار است. باید توجه داشت مهم‌ترین ارزش افزوده دارو، مربوط به فرمولاسیون است که در این زمینه دستاوردهای بزرگی در کشور به دست آمده و ما را از واردات دارو و وابستگی به سایر کشورها در حوزه دارویی بی‌نیاز کرده است.»

کمبود داروهای خاص و سرطانی

بیشترین اقلام دارویی که با محدودیت واردات مواجه شده، مربوط به درمان‌های بیماران صعب‌العلاج و سرطانی است و این بیماران بیش از سایر گروه‌ها از اثرات ظالمانه تحریم‌ها دچار آسیب می‌شوند.

مشاور رئیس سازمان غذا و دارو در این باره گفت: «مواد اولیه یا واسط تولید برخی از اقلام دارویی با تحریم مواجه شده و این محدودیت به‌ویژه برای داروهای ساخت کشورهای اروپایی محسوس‌تر است. یکی از دلایلی که اخیراً در زمینه تولید شیر خشک با کمبود مواجه شدیم، به مسئله تأمین مواد اولیه آن بازمی‌گردد. عمده مواد اولیه این ماده از اروپا تأمین می‌شود و یکی از بانک‌های اروپایی معروف، خرد دامه امسال حدود ۱۰ میلیون پیوری یک شرکت تولیدکننده ایرانی را بلوکه کرده بود که آزادسازی آن یک‌ماه به طول انجامید و روند واردات و ثبت سفارش‌های بعدی را با تأخیر مواجه کرد.»

اسماعیلی افزود: «عده‌ای از بیماران خاص نیاز به داروهای وارداتی دارند؛ زیرا برخی داروهای ساخت داخل ممکن است با ساختار ژنتیکی فرد که اصطلاحاً «پرسونال مدیسین» گفته می‌شود، متناسب نباشد. در نتیجه این افراد نیاز به داروهای خارجی دارند که تهیه این داروها به دلیل تحریم‌ها به سختی ممکن است. شرکت‌های تولیدکننده داروهای شیمی درمانی مانند بکستر یا شرکت آلمانی به دلیل تحریم‌ها از فروش دارو به ایران خودداری می‌کنند. در حال حاضر برخی اقلام دارویی این بیماری را از یک کارخانه هندی که تحت تأییدیه (FDA) است، وارد می‌کنیم. این داروها معمولاً تا ۹۰ درصد به بهبودی بیماران پاسخ می‌دهند.»

تولید دارو در کشور

او با اشاره به تمهیدات مناسب حوزه دارویی کشور برای مدیریت زنجیره تأمین دارو، اعلام کرد: «سعی می‌شود که تاب‌آوری دسترسی به دارو به حداکثر میزان مطلوب افزایش یابد و داروهای مورد نیاز بیماران فراهم شود. برای این منظور

از اقداماتی که به سمت خوداتکایی پیش رود، استقبال کرده و از شرکت‌هایی که توان تولید دارو یا مواد اولیه دارویی را دارند، حمایت می‌کنیم. سازمان غذا و دارو در صورت تأیید استانداردها و شرایط تولید، نهایت همکاری را با این شرکت‌ها انجام می‌دهد تا داروها به مرحله تولید برسند و در شرایط نیاز ذخایر دارویی کشور به واسطه تولید کارخانجات داخلی در شرایط مطلوبی قرار گیرد.»

سخنگوی سازمان غذا و دارو ادامه داد: «تأمین داروی داخلی و دیوی استراتژیک این محصول سبب شده شرایط بحرانی، نمی‌گوییم بدون مشکل اما با کمترین چالش عبور کنیم. تولید واکسن کرونا، نمونه عینی آن بود که توانستیم ظرف کمتر از یک سال از شیوع بیماری، واکسن کرونا را به مرحله تولید و مصرف برسانیم که دستاوردارزشمندی برای کشور به شمار می‌رود. ایران در بین کشورهای منطقه از ظرفیت تولید دارویی بسیار مناسبی برخوردار است. حتی کشورهایی مانند عربستان و ترکیه که تولید داخلی دارند، عمدتاً تحت لیسانس شرکت‌های خارجی فعالیت می‌کنند؛ به این معنا که مواد اولیه را وارد کرده و پس از تولید بسته‌بندی می‌کنند. اما مهم‌ترین تمایز ما با این کشورها دسترسی به فرمولاسیون دارویی و تولید مواد اولیه است و امیدواریم با پایدار شدن مسیر ارز و روند انتقال بتوانیم در بحث صادرات نیز توسعه بیشتری پیدا کنیم.»

دلایل کمبود دارو در کشور

با وجود اتکای بازار دارویی کشور به تولیدات داخلی، شاهد کمبودهای برخی اقلام دارویی در بازار هستیم؛ به‌ویژه سال گذشته کمبودهای دارویی را با از محدوده داروهای بیماری‌های صعب‌العلاج فراتر گذاشته و به اقلام ساده دارویی مانند سرم، آنتی‌بیوتیک خوراکی و برخی داروهای

سخنگوی سازمان غذا و دارو: ۹۹ درصد داروها از طریق تولید داخل تأمین و یک درصد باقی نیز حدود ۱۵ درصد ارزش ریالی بازار دارو را شامل می‌شود؛ اما مواد اولیه با واسط تولید برخی اقلام دارویی با تحریم مواجه شده و این محدودیت به‌ویژه برای داروهای ساخت کشورهای اروپایی محسوس‌تر است

ضد حساسیت رسیده بود.

اسماعیلی درباره دلایل این کمبود، گفت: «کمبود برخی اقلام دارویی در کشور در اثر وقفه‌ای بود که در تولید برخی محصولات داخلی پیش آمد. یکی از دلایل این وقفه مربوط به بحث کاهش مالیات بر ارزش افزوده از ۹ درصد به یک درصد بود که با هشت ماه تأخیر به اجرا درآمد. در طرح دارویار با انتقال ارز ترجیحی به انتهای زنجیره دارو که مصرف‌کننده است، دولت برای حمایت از تولیدکنندگان مزایایی را در نظر گرفته که از جمله آن می‌توان به افزایش تسهیلات بانکی شرکت‌های دارویی تا سقف اعتباری ۲۰۰ درصد اعتبارات شرکت‌ها اشاره کرد که این میزان قبلاً ۹۰ درصد بود. علاوه بر آن برای جبران حذف ارز ترجیحی از سبد تولیدکنندگان، حدود ۲۰ هزار میلیارد تومان نقدینگی به شرکت‌های دارویی تعلق گرفت تا بتوانند سرمایه در گردش خود را افزایش دهند و دولت حمایت‌های لازم را انجام می‌دهد تا تولیدات رونق بگیرد.»

او افزود: «علت دیگر مربوط به قصور برخی شرکت‌ها در تولید داروهایی مانند شربت آنتی‌بیوتیک بود که به رغم برخورداری

ظاهر می‌شود. در حال حاضر ۴۰۰ بیمار تحت پوشش این خانه دارای نوع شدید این بیماری هستند و ضرورت استفاده از اقلام ترمیمی بیشتری دارند؛ حال آن که این دسترسی با محدودیت مواجه است و خانه «ای‌بی» نهایت تلاش خود را برای کمک به این بیماران انجام می‌دهد. نبود پانسمان سبب گسترش عفونت و بیماری‌های پوستی و افزایش درد و رنج بیماران می‌شود. از طرفی آن‌ها به لحاظ روحی نیز دچار آسیب می‌شوند. زیرا پانسمان کمک می‌کند که راحت‌تر بتوانند در مدرسه حضور داشته باشند و نبود پانسمان سبب منزوی شدن آن‌ها می‌شود.»

هرچند سرخ کمبودهای دارویی به‌ویژه مواد اولیه اقلام مذکور به تحریم‌ها بازمی‌گردد، اما در یکی دو سال اخیر شاهد رخدادهای گوناگون در عرصه دارویی کشور بودیم که سبب ایجاد نوسان در بازار این محصول شد؛ اجرای طرح دارویار روند تولیدات را با تغییرات ناگهانی مواجه کرد. در این طرح ارز ترجیحی از تولیدکننده‌ها به مصرف‌کننده‌ها انتقال یافت و به یک‌باره شرکت‌های تولیدی تا رسیدن به نظم مطلوب با التهابات مالی مواجه شدند که کمبود اقلام دارویی را در پی داشت. اکنون با اجرای سیاست‌های حمایتی دولت مانند کاهش تعرفه ارزش افزوده مالیات از ۹ به یک درصد، رفع موانع اعطای تسهیلات ۱۵ هزار میلیارد تومانی به صنعت داروسازی و پرداخت ۲۴ ساعته از واردات ماده اولیه، بازار داروی کشور کمی آرام گرفته، اما حاصل این تلاطم افزایش لیجام گسیخته برخی اقلام دارویی است که بر دوش بیماران سنگینی می‌کند. به‌ویژه آن دسته از داروهایی که تحت پوشش بیمه نیستند و هرچند مابه‌التفاوت افزایش قیمت ۳۶۶ قلم از داروهای آزاد در قالب طرح دارویار از کاتال بیمه‌ها پرداخت می‌شود تا هزینه داروها برای مصرف‌کننده ثابت باقی بماند، اما سایر اقلام با قیمت گزاف به دست خریدار می‌رسد.

حاصل سخن

برای رهایی از تنگنای دارویی، بهره‌مندی از ظرفیت‌های داخلی تولید می‌تواند راهکار اساسی باشد. مسیری که تاکنون نیز طی شده و نظام دارویی با تکیه بر تولیدات داخلی توانسته در مقابل تحریم‌ها قدامت علم کند. این در حالی است که صنعت داروسازی کشور با ۵۰ درصد ظرفیت فعالیت می‌کند و بهره‌مندی صددرصدی از این ظرفیت نیازمند سرمایه‌گذاری مناسب و رفع موانع تولیدی است. خوشبختانه کارخانجات دارویی بسیاری در کشور فعالیت دارند که با رفع موانع می‌توانند ظرفیت صنعت دارویی را شکوفا کنند؛ به‌ویژه اینکه زمینه لازم برای تولید و صادرات محصولات دارویی به کشورهای دیگر وجود دارد که می‌تواند با برنامه‌ریزی استفاده حداکثری از امکانات موجود را فراهم کند. سال گذشته ظرفیت تولید داخلی آنتی‌بیوتیک در یک کارخانه داروسازی دو برابر افزایش یافت و در شرکت دارویی تیپیکو شاهد آن بودیم که چهار فرآورده دارویی و پنج ماده مؤثره دارویی رونمایی شد. در این شرکت در راستای تأمین امنیت دارویی، ۴۰۰ محصول ایرانی برای نخستین بار در کشور تولید شده که از این میان، ۲۸ محصول از نوع راهبردی به شمار می‌رود و از این تعداد ۱۹ محصول تاکنون رونمایی شده است. بی‌شک نقش آفرینی شرکت‌های داخلی می‌تواند کشتی دارویی و درمانی کشور را به ساحل امن آرامش رهنمون کند.

صنعت دارویی کشور نیازمند حمایت

سید هادی احمدی

رئیس انجمن داروسازان ایران

تحریم‌های اقتصادی علیه ایران نظام دارویی کشور را نیز فراگرفت و همکاری شرکت‌های خارجی در زمینه مرادات دارویی با ایران قطع شد. هرچند ادعا می‌شود که کشور مادر زمینه دارو تحریم نیست، اما عواملی مانند تحریم انتقالات ارزی، حمل‌ونقل و تحریم شرکت‌های خدمات بیمه‌ای، در عمل واردات دارو را با مشکلاتی مواجه کرده است. این در شرایطی است که صنعت داروسازی ایران نیز به دلیل قدمت بسیاری از کارخانجات که از اوایل انقلاب و حتی پیش از انقلاب آغاز به کار کرده‌اند، نیازمند نوسازی است که به دلیل تحریم‌ها در حال حاضر امکان آن فراهم نیست و در صورت امکان اجرای آن با کندی و با هزینه‌های گزاف غیرتوجیه اقتصادی انجام می‌شود. با وجود همه این مسائل خوشبختانه کشور ما از نظر ظرفیت تولید دارو یکی از کشورهای برتر منطقه به شمار می‌رود و به لطف نخبگان داروسازی کشور حدود ۹۸ درصد داروهای مورد نیاز در داخل تولید می‌شود. این ظرفیت اجازه نداده کشور در شرایط بحرانی مانند همه‌گیری کرونا با کمبود قابل توجه دارو مواجه شود. حدود ۱۲۰ کارخانه تولید دارو، ۵۰ کارخانه تولید داروهای گیاهی و حدود ۵۰ شرکت تولیدکننده مواد اولیه این محصول در ایران فعالیت دارند. این ظرفیت، نظام دارویی ایران را در بین سایر کشورهای منطقه سرآمد کرده است. معتمد باید از این توان تولید و دانش، استفاده بهینه‌ای شود تا امکان شکوفایی نظام دارویی به وجود آید. برای بیان اهمیت فعالیت شرکت‌های داخلی به این نکته بسنده می‌کنم که حدود ۲ تا ۳ درصد داروها وارداتی است و این میزان دارو حدود ۳۰ تا ۴۰ درصد منابع ارزی دارویی را به خود اختصاص می‌دهد. در اینجاست که متوجه می‌شویم ۹۸ درصد تولید داخل تا چه میزان ارزش دارد و تا چه میزان سبب صرفه‌جویی در ذخایر ارزی کشور می‌شود. از این رو باید از تولیدکنندگان دارو سیاست‌گذار باشیم که توانسته‌اند چراغ نظام دارویی کشور را تا این لحظه روشن نگه دارند. نکته مهم دیگر اینکه بیماران صعب‌العلاج و خاص بیشترین آسیب را از تحریم‌های دارویی متحمل می‌شوند؛ زیرا سه درصد داروهای وارداتی عموماً شامل داروهای تخصصی مربوط به بیماری‌های سرطان، ام‌اس، هموفیلی و سایر بیماران خاص است که در اثر تحریم‌های ظالمانه ورود این داروها به کشور به راحتی میسر نمی‌شود و در نتیجه باید تقویت حوزه دارویی کشور برای تولید این داروها قوت گیرد. این در حالی است که برخی سیاست‌های دارویی سبب خودتحریمی می‌شود؛ عدم اختصاص به موقع ارز و مشکلات ترخیص کالا از گمرک از جمله مسائلی است که شرکت‌های تولیدکننده را درگیر کرده و تبعات آن با ایجاد کمبود اقلام مصرفی و دارویی مانند شیر خشک نمایان می‌شود. تمهیدات رفع مشکلات نیز عموماً به سمت تقویت واردات معطوف است که تضعیف جایگاه تولیدکنندگان داخلی را در پی دارد. از طرفی قیمت‌گذاری دستوری نیز عامل دیگری است که تولیدات داخلی را با کاهش مواجه می‌کند، زیرا صرفه اقتصادی برای تولیدات دارویی تقلیل یافته و کمبود دارویی ایجاد می‌شود. این در حالی است که تمامی فعالان عرصه تولید دارو کشور برای ادامه فعالیت نیازمند حمایت هستند و اتخاذ تدابیر هوشمندانه در جهت تقویت بدنه تولیدکنندگان می‌تواند مسیر دستاوردهای داخلی را هموار کند.

